

Ε'. Τὸ ἄθροισμα τῶν λέξεων, τὰς ὁποίας μεταχειρίζεται ἓντι ἔθνος διὰ τὰ σημαίνοντα τὰ διανοήματά του, καὶ ἢ διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτου συνεπιπλοκῆτων, λέγεται γλῶσσαι, ἐκ τοῦ λαλοῦντος ὄργανου μετωυμικῶς λαβοῦσα τὴν ὀνομασίαν· γλῶσσα, φέρ' εἰπεῖν, Ἑλληνικὴ εἶναι τὸ ἄθροισμα ὅλων τῶν λέξεων, τὰς ὁποίας μεταχειρίζονται οἱ Ἕλληνας συνεπιπίεσθαι αὐτὰς πρὸς φανέρωσιν τῶν διανοημάτων των· γλῶσσα Ῥωμαϊκὴ· γλῶσσα Γαλλικὴ, Ἀγγλικὴ Γερμανικὴ κτλ. Καὶ ἡ μὲν βιβλίος ἡ περιέχουσα τὰς σημασίας πάσης μιᾶς λέξεως γλώσσης τινος, λέγεται Λεξικὸν τῆς γλώσσης· ἡ δὲ τέχνη, ἣτις διδάσκει Πῶς σχηματίζονται αἱ λέξεις, καὶ Πῶς συναρμολογούμεναι φουεράουσι ζῶμα, Ὀνομάζεται Γραμματικὴ τῆς γλώσσης· ὅσαι λοιπὸν εἶναι αἱ γλῶσαι τῆς γῆς, τόσα εἶναι δυνατὸν ἐξ ἅπαντος νὰ ὑπάρχωσι καὶ τὰ Λεξικά καὶ αἱ Γραμματικά.

Σ'. Ἐὰν καὶ ἡ Γραμματικὴ ἀπάσης μιᾶς γλώσσης σχηματίζῃ ἰδιαίτερα τὰς λέξεις καὶ διαφόρως παρὰ ἄλλη· μ' ὅλον τοῦτο οἱ ἀναγκαιότεροι τύποι τῶν μερῶν τῆς γλώσσης καὶ οἱ κανόνες τῆς συντάξεως περιπατοῦν ὀντισέχως καὶ συμφώνως μὲ τὰ ἔργα τοῦ νοῦς, καὶ μὲ τοὺς κανόνας τοῦ διανοεῖσθαι· σχηματίζει, φέρ' εἰπεῖν, ἡ γραμματικὴ τοῦ Ἑλλήνου τὴν λέξιν ἄνθρωπος διαφόρως παρὰ ἢ τοῦ Ῥωμαίου γραμματικῆ, ἣτις τὴν αὐτὴν ἰδέαν ἐκφράζει μὲ τὴν λέξιν homo· ἀλλ' ὅμως καὶ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη ἀπαιτοῦν εἰς τὴν ἀνωτέρω που ἐκτεθείσαν κρίσιν (Δ') ὡς μέρη οὐσιώδη ὄνομα σημαίνον τὸ ζῶον τοῦτο, καὶ ὄνομα ἄλλο σημαντικὸν ταύτης του τῆς ιδιότητος, καὶ τι μέρος συνδετικὸν τῶν δύο, καὶ ἐκλαμβάνουν τὸ μὲν ὡς ὑποκείμενον, τὸ δὲ ὡς κατηγορούμενον, τὸ δὲ τρίτον ὡς σύνδεσμον, ὑ-

ποτασόμεναι και αὐτὴ δὴ εἰς τοὺς νόμους τοῦ ἐνδιαθέτου λόγου, ὅς τις ἔκρινεν ὁ ἄνθρωπος εἶναι λογικός, και ἐπρόταξεν ἀναγκαιώς ὁ μὲν τῶν ὅρων νὰ τεθῆ ὡς ὑποκείμενος, ὁ δὲ ὡς κατηγορούμενος, και νὰ συναρθῶσιν οἱ δύο μὲ τὸν σύνδεσμον εἶναι. Ἐκ τῶν κανόνων λοιπὸν ἀπάσης μιᾶς γραμματικῆς οἱ μὲν εἶναι ἀναγκαῖοι, ὅσοι ἐκπηγάζου ἀπο τοὺς ἀμετατρέπτους νόμους τοῦ διανοεῖσθαι· οἱ δὲ εἶναι ἐνδεχόμενοι, ὅσοι ἐκβαίνου ἀπὸ τῆν ἐκ συνθήκης τεθείσαν εἰδοποίησιν και μόρφωσιν τῶν ἐκάστου ἔθνους λέξεων, και τῆς κατά τινα διαφορῶν πρὸς ἀλλήλας αὐτῶν συμπλοκῆς και συναρμολογίας.

Ζ'. Ἐάν λοιπὸν, παραιτοῦντες τοὺς ἐνδεχομένους, συναβροίσωμεν ὅλους τοὺς τύπους και κανόνας, ὅσοι εἶναι ἀναγκαῖοι εἰς πᾶσαν γραμματικὴν· θέλου οὔτοι ὀνομασθῆναι εὐλόγως κανόνες τῆς γραμματικῆς καθαροὶ και καθολικοὶ και ἐκ τῶν προτέρων, ἀπαντῶμενοι ἀφεύκτως εἰς πᾶσαν γλῶσσαν, και διαφέροντες ἀπὸ τοὺς ἐνδεχομένους, οἵτινες εἶναι ἐμπειρικοὶ και μερικοὶ και ἐκ τῶν ὑστέρων, και ἐμφιλοχωροῦσιν εἰς μίαν τινα μόνου γλῶσσαν.

Σημείωσις. Λέγοντας δὲ ἐκ τῶν προτέρων δὴν ἐννοοῦμεν, ὅτι τοὺς κανόνες τούτους μαθηθάνομεν πρὸ τῆς πείρας· διότι πᾶσα γυνῶσις ἀρχεται μὲ τῆν πείραν, και ἐπομένως και ἡ γλῶσσα μαθηθάνεται μὲ τῆν πείραν, και χωρὶς νὰ ἔξωρη ὁ ἄνθρωπος κατ' ἀρχὰς οὐδ' εἴαν ὑπάρχωσιν ἄπλως κανόνες εἰς τὸν κόσμον, πολὺ πλέον γραμματικῆς και γλώσσης κανόνες ἐνδεχόμενοι και ἀναγκαῖοι· ἀλλ' ὅτι προπαρέουσιν μὲν οἱ καθολικοὶ ὡς αἴτιοι, μέλουθουσι δὲ εἰς αὐτοὺς οἱ ἐνδεχόμενοι ὡς αἵματα λαμβάνοντες ἀπ' αὐτοὺς τὸ δυνατὸν τῆς ὑπάρξεως των· διότι, εἴαν δὲν ἦσαν ἐκεῖνοι, οὐδ' οὐδαίη δύναντο ποτὲ νὰ ὑπάρξωσι.

Η. Καθολικὴ Γραμματικὴ εἶναι ἐπίσημη ἄκ-
 θέτουσα τοὺς καθαρούς καὶ ἀναγκαίους τύπους τῶν τῆς γλώσσης
 μερῶν καὶ τοὺς ἀπαραιτήτους κανόνας τῆς αὐτῶν συνε-
 πιλοκῆς πρὸς φανέρωσιν τῶν τοῦ ἀνθρώπου διανοημάτων.
 Μερικὴ δὲ εἶναι ἡ μίση τινος γλώσσης γραμματικὴ (Κ').
 Εἰς ἐκείνην καθυπαγοῦνται ὅλαι αἱ μερικαὶ γραμματικαί, κα-
 θὼς τὰ εἶδη εἰς τὸ γένος (Λογικ. ΞΙ'). καὶ πᾶσα μία
 μερικὴ περιέχει εἰς ἑαυτὴν κατὰ βάθος τὴν καθολικὴν, κα-
 θὼς ἡ εἰδικὴ περιέχει τὴν γενικὴν ἰδέαν (Λογικ. ΟΔ').
 Καὶ ἡ μὲν καθολικὴ εἶναι ἀναγκαία καὶ ἀμετάτρεπτος ἔ-
 χουσα τὸ κύρος πάντοτε καὶ πανταχοῦ, καθὼς εἶναι καὶ
 οἱ κανόνες τῆς τοιοῦτοι· ἡ δὲ μερικὴ μεταβάλλεται καὶ γί-
 νεται ἄλλη καὶ κατὰ τόπον καὶ κατὰ χρόνον, ὡς πρὸς τὸ
 ἐνδεχόμενον αὐτῆς μέρος. Καθὲν ἀπὸ τὰ ἔθνη, ὅσα ζῶσι
 κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον εἰς διαφόρους τόπους καὶ περιστά-
 σεις, ἔχει τὴν χωριστὴν του γραμματικὴν· καὶ πόλιν καθὲν
 ἔθνος ἀλλάζει τὴν γραμματικὴν του ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν·
 ἡ δὲ καθόλου μένει ἀναλλοίωτος, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἐπὶ
 τῆς γῆς τὸ λόγῳ τετιμημένον ζῶον ὁ ἄνθρωπος. Καὶ πάλιν
 εἰς μὲν τὴν καθαρὰν παριστάνονται ὅλα ὀρθὰ καὶ ἐξαι-
 ρέσεις ἀνεπίδεκτα. Πόσα δὲ ἔχουν σφισλά καὶ ἀπὸ τοῦ
 ὀρθοῦ ἐξηρημένα αἱ μερικαὶ διὰ τὴν εἰς αὐτὰς ἐπικρατουῦ-
 σαν τύρηνον συνέθειαν!

Θ'. Τὴν καθολικὴν ταύτην γραμματικὴν πολλοὶ σο-
 φοὶ τῆς Ἑυρώπης ἔκριναν ἀναγκαίαν εἰς παιδείαν τῶν
 νέων, συγγράψαντες περὶ αὐτῆς πολλὰς καὶ καλὰς πραγ-
 ματείας (α). Τινὲς δὲ τὴν ἐκαταχώρισαν μεταξὺ τῶν φι-

(α) Ὁ Πωλιτὸς ἀπερὶ τῆς ἀέκουστικῆς ταύτης συγγράμματα ἔγραψεν.

λοσοφικῶν ἐπιστημῶν ὡς μέρος τῆς Λογικῆς ἀναπόσπαστον ἀπ' αὐτῆς, ἢ, νὰ εἶπω κάλλιον, γέννημα τῆς Λογικῆς γνησιώτατον (Λογικ. II' Σημ.). Τὸ παράδειγμα τῶν σοφῶν τούτων ἀνδρῶν μὲ ἐπαραθάρρυνε νὰ ἐκθίσω καὶ ἐγὼ ὡς ἐπίμετρον τῆς Λογικῆς περὶ τῆς καθόλου γραμματικῆς ὀλίγα τινα, ὅσα μὲ συγχωρεῖ ἢ συντομία συγγράμματος περιεκτικοῦ ὅλων τῶν φιλοσοφικῶν ἐπιστημῶν κατὰ σύνοψιν, δίδων νύξιν εἰς ἄλλους νὰ ἐπεξεργασθῶσι τελειότερα τὸ πρᾶγμα ἐπὶ ἀγαθῷ τῆς ἀνεγειρομένης Ἑλλάδος.

σημείωτα Ἀγγλικά καὶ Γαλλικά καὶ Γερμανικά, ὅλα σχεδὸν ἀναφανέντα ἀπὸ τοῦ 1799 ἕως τοῦ 1807, ὅποτε καὶ αὐτὸς συνεξέδωκεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἐγκυκλοπαιδαίαν τῶν φιλοσοφικῶν ἐπιστημῶν ἀμέσως μετὰ τὴν Λογικὴν τὴν καθολικὴν τοῦ γραμματικῆν, ὅπου κάμνει καὶ τὴν εἰρημάνην ἀπαριθμῆσιν (Encyclopédie der philosophischen Wissenschaften von Pölitz ἐν Λαίψζ, 1807. εἰς τὸν πρῶτον τόμον Σελ. 102—132. Allgemeine Sprachlehre). Ὁ δὲ Φάτερρος Γερμανὸς καὶ αὐτὸς συγγραφεὺς πολλῶν ταυούτων πραγματικῶν ἀριθμῶν περισσότερα εἰς τὸ δοκίμιον τῆς καθολικῆς τοῦ γραμματικῆς (Versuch einer allgemeinen Sprachlehre von Johann Severin Vater, ἐν Ἀλλῃ, 1804). Ὡς αξιόλογον πρέπει νὰ σημειώσωμεν καὶ τὸ τοῦ Γάλλου Σιλβέστρου Σακίου, τὸ ὅποιον συνέγραψε διὰ τὸν υἱὸν του, πρὶς τὸν ὅποιον τὸ ἀφιερῶναι, διὰ νὰ τοῦ εὐκολύνη τὴν τῶν γλωσσῶν μάθασιν* καὶ τοῦ ὅποιου τὴ τρίτη ἔκδοσις ἔγινε τὸ 1815* (Principes de Grammaire Générale par A. I. Silvestre de Sacy* Τρίτη ἔκδοσις, ἐν Παρισίαις, 1815).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ τῶν τοῦ Λόγου Μερῶν.

Γ΄.

Ἐπειδὴ πρῶτα διανοούμεθα καὶ ἔπειτα ὀμιλοῦμεν, εὐν θέλωμεν νὰ ὀμιλιῶμεν ὀρθῶς· καὶ ὁ προφορικὸς λόγος εἶναι ὑπηρετῆς τοῦ ἐνδιαθέτου (Β΄), διότι τὰ ἀφανῆ καὶ αὔλα ὀνομαζόμενα σωματόνων τρόπου τινα μὲ τὰ καλύμματα τῶν λέξεων τὰ κάμνει ἐπαισθητὰ καὶ φανερά εἰς τοὺς ἄλλους· ἐκ τούτου γίνεται φανερόν, ὅτι οἱ γενικοὶ τύποι τῆς γλώσσης προσδιορίζονται ἀπὸ τοὺς τύπους τοῦ νοῦς, ἤγουν ὅτι γλώσσης τύποι δὲν εἶναι πλείότεροι, εἰ μὴ ὅσοι χρειάζονται ἀναγκαίως διὰ νὰ παραστήσωσιν εὐτελεῶς μὲ φωνῆς ὅτι ἐπαραστήθῃ ἀρχήτερα εἰς τὴν ψυχὴν καὶ ἔγινε νοητόν. Ἐὰν δὲ δι' ἀφαιρέσεως διακρίνομεν ἀπ' ἀλλήλων τὰ ἔργα τοῦ νοῦς, βλέπομεν ὅτι εἰς τὴν ψυχὴν μας παριστάονται ἢ ἰδέαι μόνου, ἢ κρίσεις ἤγουν συνάψεις ἢ διαίρεσεις ἰδεῶν, ἢ συλλογισμοί. Οἱ τρεῖς λοιπὸν οὗτοι τῶν τοῦ νοῦς πράξεων τύποι δίδουν εἰς τὴν γλώσσαν τρεῖς γενικοὺς τύπους διὰ νὰ κατασκευάσῃ μὲ αὐτοὺς τὰ ἀπαιτούμενα εἰς τὴν τῶν διανοημάτων λεκτικὴν ζωγράφειαν.

ΓΔ΄. Ἐπειδὴ δὲ συλλογισμοῦ μὲν συζατικὰ μέρη εἶναι αἱ κρίσεις· κρίσεως δὲ, αἱ ἰδέαι, ὡς ἰδαμεν εἰς τὴν Λογικὴν· καὶ ἡ μὲν κρίσις ἐρμηνευομένη διὰ φωνῶν γίνεται λόγος ἀποφαντικὸς τινος κατὰ τινος ἢ ἀπὸ τινος· ὁ δὲ συλλογισμὸς εἶναι συλλογὴ πολλῶν τειούτων κρίσεων ἢ

τριῶν τούλάχιστον· διὰ τοῦτο ἀρκεῖ νὰ ἀναλύσωμεν μίαν κρίσιν εἰς τὰ συζατικά της μέρη διὰ νὰ μάθωμεν ἴναι καὶ ἴσως εἶναι τὰ οὐσιωδέστερα τοῦ προφορικοῦ λόγου συζατικά μέρη, τὰ ὅποια ἐξ ἅπαντος πρέπει νὰ εἶναι ἰσάριθμα μὲ τὰ τοῦ ἐνδιαθέτου (Γ').

ΙΒ'. Πᾶσα δὲ κρίσις συναπαρτίζεται ἀπὸ τὴν τῆς θέσεως παρασατικήν ιδέαν καὶ ἀπὸ τὴν τῆς ἀντιθέσεως καὶ ἀπὸ τὴν σύνθεσιν (Λογικ. ΡΚΗ'). Ἐκφραζομένη δὲ διὰ τοῦ προφορικοῦ λόγου ὀνομάζεται ἀπόφανσις, καὶ πρότασις. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ιδέα φανερώνεται ἀπὸ τοῦ ὄρου, ὅς τις εἰς τὴν πρότασιν λέγεται ὑποκείμενος, περὶ τοῦ ὁποίου θέλωμεν κρίνειν· ἡ δὲ δευτέρα, κατηγορούμενος (ΡΛΑ')· τὴν δὲ σύνθεσιν παριστάνει ὁ σύνδεσμος εἶναι ἢ ἔστι, χωρὶς τοῦ ὅπου μὲν τὴν τῆς πρότασις· καὶ διὰ τοῦτο ἐμπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ ὁ σύνδεσμος ψυχῆ τοῦ λόγου. Ἐπειδὴ δὲ ἅπαν διανοήμα μας εἶναι ἢ μία κρίσις ἀπλή, ἢ ἀπὸ πολλὰς ἀπλᾶς σύνθετος· διὰ τοῦτο καὶ πᾶς λόγος προφορικὸς ἢ εἶναι μία πρότασις ἀπλή, ἢ σύνθετος ἀπὸ πλειοτέρας, καὶ ἐπομένως εἶναι λόγος ἢ ἀπλοῦς ἢ σύνθετος.

ΙΓ'. Ἄπας λοιπὸν ἀπλοῦς λόγος εἶναι ἢ ἐξ ἐνὸς κειμένου, οἷον λέγω· ἢ ἐκ δευτέρου προσκειμένου, οἷον, Ὁ Σωκράτης φιλοσοφεῖ· ἢ ἐκ τρίτου προσκατηγορουμένου οἷον, Ὁ Σωκράτης εἶναι φιλόσοφος (Λογικ. ΡΛΒ'). Καὶ ἐπειδὴ εἰς καθένα ἀπαιτεῖται ὑποκείμενος ἢ συνεπτυγμένως ἐννοούμενος, καθὼς εἰς τὸ πρῶτον παράδειγμα, ὅπου ἐννοεῖται τὸ ἔγωγ, ἢ ἀνεπτυγμένως καθὼς εἰς τὰ λοιπὰ καὶ κατηγορούμενος, ὅς τις ἐκφέρεται ἀνεπτυγμένως ἀπανταχοῦ· καὶ μέρη λοιπὸν κύρια καὶ οὐσιώδη παντὸς λόγου

εἶναι δύο τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ κατηγορούμενον βαλλόμενα εἰς ζωτικὴν τινα κίνησιν, νὰ εἶπω αὐτῷ, καὶ ἐνέργειαν ἀπὸ τῶν συνδέσμων (άνωτ).

Σημείωσις. Ὁ ἐξ ἑνὸς κειμένου λόγος εἶναι καθολικός, ἀλλὰ προσδιάζει εἰς τὰς γλώσσας, ἔσων τὰ ῥήματα διακρίνεται τὸ πρόσωπον καὶ χωρὶς τῆς ἀντιωνυμίας. Τοιαῦτα εἶναι αἱ παλαιαὶ γλώσσαι Ἑλληνικὴ καὶ Ῥωμαϊκὴ οἶον, λέγω, τίμειο, ἔπου διακρίνεται τὸ πρόσωπον ἐπίσωπα Ἐγὼ, Ἐγὼ. Ἀλλ' εἶναι σχεδὸν αἱ νεώτεραι γλώσσαι αἱ Ἑυρωπαϊκῆς φερούμεναι τούτο τὸ πρότερον εἰς τὰ ῥήματα τῶν οὐδὲ λόγον λαπὸν ἐξ ἑνὸς κειμένου ἔχουσιν.

ΠΔ'. Καὶ τὸ μὲν ὑποκείμενον εἶναι οὐσίας σημαντικῶν πρώτης ἢ δευτέρας, οἶον, Σωκράτης, ἄνθρωπος, ζῶον, λίθος κτλ, ἢ τι τῶν περὶ τὴν οὐσίαν ἐκλαμβανόμενον ὡς οὐσία εἰς τὴν πρότασιν, οἶον, Σοφός, πονηρός, ἀγαθότης, δικαιοσύνη κτλ, καὶ ὑποσπλάγγμενον ὡς ὑποκείμενον. Καὶ πόλιν, εἴαν εἶναι οὐσία, εἶναι ἢ πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, περὶ τοῦ ὁποίου κρινόμενον καὶ ὀμιλοῦμεν· πολλὰκις δὲ εἶναι αὐτὸ τὸ λαλοῦν πρόσωπον, καθὸ ὀμιλεῖ περὶ ἑαυτοῦ, ἢ ἄλλο, πρὸς τὸ ὁποῖον ἀποτείνει τὴν ὀμιλίαν· Πάλιν δὲ περὶ τοῦ προσώπου ἢ πράγματος ὀμιλοῦμεν ἢ ἀορίσως, οἶον, Ἄνθρωπος, ζῶον, ἢ ὠρισμένως, οἶον, Ὁ ἄνθρωπος, τὸ ζῶον. Τὸ δὲ κατηγορούμενον εἶναι ἢ οὐσιώδους χαρακτήρ ἀποδιδόμενος εἰς τὸ ὑποκείμενον, τὸ ζῶον, φέρῃ εἰπεῖν, καὶ τὸ λογικὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον· ἢ ἐπυσαιώδους, οἶον εἰς τὸν αὐτὸν τὸ λευκὸς ἢ μέλας ἢ φιλόσοφος. Ἀποδίδεται δὲ ἢ ἐμμέσως διὰ τοῦ συνδέσμου εἶναι, οἶον, Ὁ ἄνθρωπος εἶναι λογικός· ἢ ἀμέσως, οἶον, Ὁ ἄνθρωπος περιπατεῖ. Καὶ ἢ ἀπλῶς ὡς ἐπὶ τῶν ληψθέντων παραδείγματων, ἢ μετὰ τινος προσδιορισμοῦ κατὰ τρόπον ἢ κατὰ

τὰ σχέσιν· οἷον, Ὁ Σωκράτης ζῆ ἑναρέτως, ἢ Ὁ Σωκράτης φιλοσοφεῖ μετ' Ἀλκιβιάδου. εἶναι δὲ προσέτι ὁ λόγος ἢ ἀπλοῦς, ὅταν εἶναι ἓν τὸ ὑποκείμενον καὶ ἓν τὸ κατηγορούμενον· ἢ σύνθετος, ὅταν εἶναι ἢ ἓν ὑποκείμενον καὶ πολλὰ κατηγορούμενα, ἢ πολλὰ καὶ τὰ ὑποκείμενα καὶ τὰ κατηγορούμενα. Καὶ ἐντεῦθεν λοιπὸν προκύπτουσι τὰ γνωστότατα ὀκτώ τοῦ λόγου μέρη, δηλαδή ὄνομα, ἄρθρον, ἀντωνυμία, ῥῆμα, Μετοχή, ἐπίρρημα, Πρόθεσις, Σύνδεσμος.

III. Ἐκ δὲ τῶν ὀκτὼ τούτων τοῦ λόγου μερῶν.

α'. Τὸ ὄνομα φανερόναι οὐσίαν πρώτην ἢ δευτέραν, ἢ τε τῶν περὶ τὴν οὐσίαν οὐσιωδῶς, ἢ ἐπουσιωδῶς καὶ κατὰ συμβεβηκὸς λεγομένων.

β'. Τὸ ἄρθρον προσδιορίζει τὸ ὄνομα.

γ'. Ἡ ἀντωνυμία διακρίνει τὰ πρόσωπα τοῦ λέγοντος καὶ τοῦ πρὸς τὸ ὅποιον, καὶ τοῦ περὶ τοῦ ὁποίου γίνεται ὁ λόγος· ἢ κτήματα καὶ ἴδια τῶν προσώπων.

δ'. Τὸ ῥῆμα εἶναι ἢ ὁ σύνδεσμος εἶναι· ἢ εἶεν, ἢ φανερόναι ἄλλοτι κατηγορούμενον οὐσιωδῶς ἢ ἐπουσιωδῶς εἰς τὸ ὑποκείμενον.

ε'. Ἡ Μετοχή μὲ τύπου ὀνόματος φαιρόναι τοιοῦτον τε τοῦ ὑποκειμένου κατηγορούμενον, ὅποιον σημαίνει ἓν τε ῥῆμα, ἐκ τοῦ ὁποίου παράγεται.

ς'. Τὸ ἐπίρρημα σημαίνει προσδιορισμὸν τοῦ κατηγορουμένου.

ζ'. Ἡ Πρόθεσις παριστάνει τὴν ὑποκειμένου πρὸς ἄλλο ὑποκείμενον σχέσιν.

η'. Ὁ Σύνδεσμος συνδέει καὶ συγκατὰ τρόπον τινα ἢ ἓν ὑποκείμενον μὲ πολλὰ κατηγορούμενα, ἢ πολλὰ κατη-

γορούμενα μὲ ἐν ὑποκειμένον· ἢ πολλὰ κατηγορούμενα μὲ
πολλὰ ὑποκείμενα.

Περὶ δὲ καθενὸς τούτων θέλομεν ἐμιλήσειν κατὰ μέ-
ρος εἰς τὰ ἐφεξῆς Κεφάλαια, ὅσον ἐγγιωρεῖ ἢ γενικωτέρα
καθενὸς ἐξέτασις.

Σημείωσις. Προσθήτῃσι δὲ γλωσσαιτικῆς καὶ ἕννατον μέρος λόγου
τὸ λεγόμενον παράμειγμα (Λατινισί Interjectio)· τούτο δὲν ἀ-
ποδίδεται εἰς πρότασιν, ἀλλὰ σημεινεῖ αἴσθημα λύπης ἢ χαρᾶς ἢ
θαυμασμοῦ. Ἄνθρωπος πάσχων φωνάζει· οἴμοι! φῦ! ὦ λυγέ!
ἢ ἐκπλητῶμενος καὶ θαυμάζων ἐκφωνεῖ ὦ! βραβαί! ἢ χαίρων
καλάζει καὶ τερντίζει διαφόρως· ἀλλὰ ταῦτα ἐμποροῦν ἴσως να-
συγκάταριθμηθῶσιν οἰκείως μὲ πολλὰ ἄλλα μέρη, τὰ ὅποια πα-
ραμειμάνονται ὅχι ὡς κύρια μέρη τοῦ λόγου, ἀλλ' ὡς ἐπιφωνήμα-
τα σημενικὰ αἰσθημάτων καὶ παθημάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ Ὀνόματος Ὀυσιασικοῦ καὶ ἐπιθέτου,
καὶ τῶν διαφόρων αὐτοῦ βαθμῶν, καὶ τῶν
παρεπομένων εἰς τὸ ὄνομα Γένους καὶ
Πτώσεως καὶ Ἀριθμοῦ.

ΙΣ΄.

Ὀνομα εἶναι μέρος λόγου οὐσίαν ἰδίαν ἢ κοινὴν ἢ τι-
τῶν περὶ τὴν οὐσίαν σημαίνον. Καὶ ὅταν μὲν σημαίνῃ οὐ-
σίαν, λέγεται οὐσιασικόν· οἶον, Ὀμηρος, ἄνθρω-
πος· ὅταν δέ τι τῶν περὶ τὴν οὐσίαν, ἐπίθετον· οἶον,
μέγας, μικρὸς, λευκός, μαῦρος. Τὸ δὲ οὐσιασικόν, ἔ-

ταν μίμνησμάνη πρώτην ἢ ἰδίαν οὐσίαν, ἤγουν ἄτομον ἢ πρόσωπον, λέγεται κύριον· οἶον, Ὀμηρος, Σμύρνη· ὅταν δὲ κοινήν, ἤγουν εἶδη ἢ γένη, λέγεται Προσηγορικόν· οἶον, ἄνθρωπος, ζῶον. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἔμπορεῖ νὰ εἶναι ἢ ἀτομικὸν ἢ εἰδικὸν ἢ γενικὸν, καθὼς ἤθελε κατηγορεῖσθαι ἢ καθ' ἑνὸς ἀτόμου π. χ. τοῦ Σωκράτους, ἢ ὀλοκλήρου εἶδους, οἶον τοῦ ἀνθρώπου, ἢ ὅλου γίνους, φέρ' εἰπεῖν, τοῦ ζώου· ἢ ἔμπορεῖ ὑπὸ κατηγορεῖται κατὰ πολλῶν ἀτόμων τοῦ αὐτοῦ εἶδους, εἴαν ὅχι κατὰ πάντων· διὰ τοῦτο ἔμποροῦν καὶ τὰ ἐπίθετα νὰ ὀνομάζωνται προσηγορικά, ὅταν οὕτω καθολικεύονται· οἶον, σαφὸς, λογικὸς, αἰσθητικὸς· ἢ, ποιητὴς, ζωγράφος, τεχνίτης κτλ.

ΙΖ'. Τὰ δὲ περὶ τὴν οὐσίαν εἶναι ἢ οὐσιώδη, ἤγουν διαφοραὶ καὶ ἰδία, ἢ ἐπουσιώδη, ἤγουν συμβεβηκῶτα· (Λογικ. ΩΑ', ΩΒ', ΩΓ'). Εἰς ταῦτα δὲ τὰ τρία ἀντι-σοιχεῖ καὶ τὸ ἐπίθετον ὄνομα· οἶον, λογικὸς, γελαστικὸς, λευκός. Ἐπειδὴ δὲ τὸ συμβεβηκὸς γενικώτερον ἐκλαμβάνομενον ἐξέρχεται ἀπὸ μίαν τινα τῶν Ἀριστοτελικῶν κατηγοριῶν (Λογικ. ΟΩ')· διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἐπίθετον ἀνάγεται ἀναγκαίως εἰς μίαν ἀπὸ ταύτας· οἶον, μέγας, μικρός, ταπεινός, ὑψηλός, γλυκὺς, πικρὸς κτλ. Τὰ ἐπίθετα εἶναι πάντοτε συνημμένα μὲ τὰ οὐσιαστικά, καθὼς καὶ τὰ ὀπωποῦν κατηγορούμενα μὲ τὰς οὐσίας· διὰ τοῦτο, ἄσάκεις ἂν εἴπης, τὰ μαῦρα εἶναι γλυκὰ, τίποτε θεῖν καταλαμβάνομεν ἐκ τούτου· ἀλλ' εἴαν εἴπης, τὰ μαῦρα κεράσια εἶναι γλυκὰ, καταλαμβάνει καθὼς ἐντελῆ ἔννοιαν. Πολλάκις δὲ ἐννοοῦνται τὰ οὐσιαστικὰ ἔξωθεν· οἶον, Ματ

κάρου οί πραεῖς, τὸ ὁποῖον θέλει νά εἶπῃ, Μακάριοι ἄνθρωποι εἶναι οἱ πραεῖς ἄνθρωποι.

III. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΝ καὶ ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΝ. Ἐπειδὴ δὲ εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς κατηγορίας ἴδαμεν ὅτι τὸ συμθέτικὸς ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον (Λογικ. ΟΙ΄ κτλ.)· διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἐπιθέτου δύναται νά σημαίῃ τὸ συμθέτικὸς κατὰ βάθος διαφόρους. Σημαίνει δὲ τούτους ἢ καθ' ἑαυτὸ, ἢ κατὰ σχέσιν πρὸς ἄλλο, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν αὐτὴν ιδιότητα. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον γίνεται διὰ προσθήκης μορίων τινῶν σημαίνοντων τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον· οἶον, λίαν σφύς, ὀλίγου γλυκὺς, κατὰ πύλλα μικρὸς, καθ' ὑπερβολὴν μέγας κτλ. Ὅταν δὲ σημαίῃ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον κατὰ σχέσιν πρὸς ἄλλα, φανερώνει ἢ ὅτι ὑπερέχει πολλὰ τοῦ αὐτοῦ συμθέτικότες δεκτικὰ, ἢ ὅτι ὅλα. Τὸ δὲ ἐπίθετον, πρὶν μὲν φανερώσῃ τὴν ὑπεροχὴν ταύτην ὀνομάζεται θετικόν· ὅταν δὲ φανερώσῃ τὴν ὑπὲρ πολλὰ ὑπεροχὴν συγκριτικόν· ὅταν δὲ τὴν ὑπὲρ ὅλα, ὑπερθετικόν. Εἶναι λοιπὸν τρεῖς ἐπαισθητοὶ βαθμοὶ τῆς τοῦ ἐπιθέτου σημασίας, χρειαζόμενοι τύποις τρεῖς διαφόρους διὰ νά ἐξαγγέλλωνται. Οἱ ὁμαλοὶ τύποι τῆς παλαιᾶς Ἑλληνικῆς γλώσσης ταυτίζονται μὲν τοὺς τῆς νεωτέρας. Καὶ τοῦ μὲν θετικοῦ εἶναι ὁ τοῦ ἐπιθέτου, ὡς ἔτυχευ· οἶνον, λευκός· τὸ δὲ συγκριτικὸν καταλήγει εἰς τερος, τὸ δὲ ὑπερθετικὸν εἰς τατος· οἶνον, λευκότερος, λευκώτατος.

IV. Δύνανται δὲ νά σχηματισθῶσι καὶ τύποι ἐκφέρουτες βαθμοὺς κατωτέρους τοῦ θετικοῦ. Τοιοῦτοι τύποι εὐρίσκονται εἰς τῶν Ἰταλῶν τὴν γλῶσσαν, ἔχοντες ἀντιθέτους καὶ ἄλλους μεγαλυτικοὺς χωρὶς παραθέσεως. Εἰς τὴν Ἀραβικὴν

καὶ γλῶσσαν λέγουσιν οἱ ταύτης ἔμπειροι (α) ὅτι ὅλα τὰ ὀνόματα, ὅλα τὰ ἐπίθετα, αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι, πολλὰ καὶ ἀπὸ τὰ ῥήματα ἐπιδέχονται τὸν μειωτικὸν σχηματισμόν. Ἀφίνοντες τούτους, εὐρίσκόμεν εἰς τὴν παλαιάν μας γλῶσσαν πολλὰ μὲν προσηγορικὰ ὀνόματα σχηματιζόμενα μειωτικῶς· οἶνον, οἰκίσκος, παιδίσκη, ἀνθρωπίσκος, παιδίον· πολλὰ δὲ κύρια, τῶν ὁποίων τὸν μειωτικὸν σχηματισμόν ἐνομίζουσι οἱ γραμματικοί μας ὑποκορισμὸν οἶον, Διονῦς, Μηνᾶς, Φειδιππίδιον· καὶ συγκριτικὰ δὲ λυμδανόμενα μειωτικῶς· οἶον χθὲς ἤμην ὀσθενής, σήμερον εἶμαι ὑγιέστερος, ἀντὶ τοῦ ὀπασοῦν ὑγιής. Εἰς δὲ τὴν ὀμιλουμένην γλῶσσαν ἐμβῆκαν συχνότατα μειωτικά· οἶον, νεράκι, κρασάκι, ὀλιγάκι, καλοῦτσικος, μικρούτσικος καὶ ἄλλα, τῶν ὁποίων δὲν εἶναι τοῦ παρόντος σκοποῦ ἢ ἐξέτασις.

Κ'. ΑΦΗΡΗΜΕΝΟΝ. Εἰς ὁποιοῦνδήποτε ἀπὸ τοὺς τρεῖς βαθμοῦς (IΗ') τὸ ἐπίθετον ὀνομάζεται καὶ συγκεκριμένον, ὡσαύτως οὐ καὶ τὸ οὐσιαστικόν (ΙΣ')· ἐπειδὴ τὸ μὲν φανερόναι τὴν ιδιότητα ὁμοῦ καὶ τὸ πρᾶγμα φανερῶς ἢ κρυφίως, ἐπάνω τοῦ ὁποίου λέγεται (ΙΖ'), τὸ δὲ, τὴν οὐσίαν μετὰ τῶν κατηγορουμένων της (Λογικ. ΜΒ'). Τὰς δὲ ἀφηρημένας ἐννοίας, διὰ τῶν ὁποίων εἰκονίζεται νοερῶς ἢ τὸ ἄλλοισμα ἄλλου τῶν οὐσιωδῶν προσόντων χωρὶς τῆς πρώτης οὐσίας, ἢ ἐντὶ ἀπὸ τὰ οὐσιωδῶς ἢ ἐπουσιωδῶς προσόντα, παριστάνουσιν ὀνόματα ἰδιαίτερας καταλήξεις ἔχοντα, ἀφηρημένα καὶ αὐτὰ ὀνομαζόμενα (Λογικ. ΜΔ', γ')· οἶον, ἀνθρωπότης, λευκότης, σοφία, κακία,

(α) Βλέπε τὴν ἀναφερθεῖσαν ἀνωτέρω (Θ', Γκροσσημ.) Γενικὴν Γραμματικὴν Σιλδέστρου Σακίου, ἐκδ. τρίτη Σελ. 126.

δικαιοσύνη, ἀρετή. Εἰς δὲ τὸν λόγον φέρουσιν ὅλα τὰ ἀφηρημένα μορφήν οὐσιαστικοῦ, μ' ὅλου ὅτι δὲν εἶναι ὅλα ταιαῦτα.

ΚΑ'. ΠΑΡΕΠΟΜΕΝΑ. Τόνομα, εἴτε οὐσιαστικὸν εἴτε ἐπίθετον, διὰ τὴν ἀσχημαίνην κάποιας διαφορᾶς τῶν πραγμάτων καὶ σχέσεις αὐτῶν πρὸς ἄλλα, ἔπρεπε νὰ ὑπόκηται εἰς τροπὴν τινα ἢ μεταβολὴν κατ' ἀρχὰς αὐτοῦ γινομένην ἢ κατὰ τὸ τέλος· τόνομα τότε λέγεται ὅτι κλίνεται. Ἐκλαμβάνομεν δὲ τὴν κλίσειν ἐνταῦθα γενικώτερον παρὰ καθὼς συνηθίζουσιν οἱ Γραμματικοί. κλίνεται δὲ ἢ κατὰ γένος ἢ κατ' ἀριθμὸν ἢ κατὰ πτώσιν. Αἱ δὲ τρεῖς αὗται κλίσεις λέγονται παρεπόμενα τοῦ ὀνόματος.

ΚΒ'. ΓΕΝΟΣ. Εἰς ὅλα τὰ ἔμφυχα τῆς γῆς ὄντα ἐκάρχουσι δύο γένη, ἄρσεν καὶ θῆλυ. Ἀνάγκη λοιπὸν ἦτο νὰ διακρίνωμεν τὰ τούτων σηματικὰ ὀνόματα· καὶ ὅσα μὲν σημαίνουσι τὸ ἄρσεν, λέγονται γένους ἀρσενικοῦ· ὅσα δὲ τὸ θῆλυ, θηλυκοῦ· οἶον, ἀνὴρ, γυνή, τίμιος, τιμία. Τὰ δὲ ἀψυχα δὲν εἶναι οὔτε ἀρσενικά, οὔτε θηλυκά. Τούτων λοιπὸν τὸ γένος λέγομεν ὅτι εἶναι οὐδέτερον· οἶον, ξύλον, φῶς, ὕδωρ, πῦρ κτλ. Κυρίως λοιπὸν τὸ οὐδέτερον δὲν εἶναι γένος, ἀλλ' ἀπουσία καὶ τῶν δύο γενῶν. Οὐδέτερα κατὰ γένος ἔπρεπε νὰ εἶναι ὅλα τὰ ἀψύχων δηλωτικὰ καὶ ὅλα τὰ ἀφηρημένα· ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν νηπιότητα τοῦ πολιτισμοῦ τῶν προσωποποιήσαντες ὅλα τὰ ἀψυχα εἰσήγαγον εἰς τὰς πλείοντάρας γλώσσας τὸ ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν καὶ ἐπὶ τῶν γένους ἀνεπιδέκτων· οὕτω λέγομεν ἀρσενικῶς ἥλιος, ἄσῆρ, ποταμὸς, λίθος κτλ. καὶ θηλυκῶς, σελήνη, θάλασσα, γῆ, πέτρα κτλ. καὶ πάλιν ἀρσενικῶς ἐκφράζομεν οὐδέτερος.

οἶον, γύναιον, παιδίον, βώδιον. Εἰς τὴν γλῶσσαν μας διακρίνονται καὶ τὰ τρία γένη, καθὼς καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων εἰς τὴν Γερμανικὴν· αἱ δὲ νεώτεραι ἄλλαι γλῶσσαι μόνον τὸ ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν διακρίνουσι.

ΚΓ'. Τὰ δὲ ἐπίθετα, ἐπειδὴ σημαίνουσι ἰδιότητας πραγμάτων ἢ προσώπων· καὶ τὸ αὐτὸ συμβεβηκὸς ἐμπορεῖ νὰ εἶναι ἰδιότης καὶ ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ καὶ οὐδέτερου ὀνόματος· διὰ τοῦτο, κυρίως οὐδέτερα ἄντα, σχηματίζονται ὁμῶς τριγενῶς, μιμούμενα τὸ γένος τοῦ ὀνόματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἐπιλέγονται· οἶον, λευκὸς ἀνὴρ, λευκὴ γυνή, λευκὸν μέταλλον.

ΚΔ'. ΑΡΙΘΜΟΣ. Τὸ μὲν κίριον ὄνομα φανερόν ἐστι ἐν τε προσδιωρισμένον πρόσωπον· οἶον, Ξενοφῶν, Πλάτων· τὰ δὲ προσηγορικὰ σημαίνει ἢ εἶδος ἢ γένος ὁλόκληρον ἄντων· οἶον, Ἴππος, ζῶον· ὅταν λοιπὸν δὲν θέλωμεν νὰ φανερώσωμεν οὔτε ὅλον γένος οὔτε ὅλον εἶδος, ἀλλ' ἄτομα τινα ἢ εἶδη, ἢ ἐν τε τούτων· τότε μεταχειρίζομεθα τοὺς ἀριθμούς· εἰ μὲν λοιπὸν τὸ σημαίνον ἐστι ἐν, ἐκφέρεται ἐνικῶς· οἶον, ἄνθρωπος, γυνή, δένδρον· εἰ δὲ εἶναι πολλὰ, ὠρισμένως μὲν ἐκφράζονται διὰ τῶν λεγομένων ἀριθμητικῶν ὀνομάτων· οἶον, δέκα ἄνθρωποι, εἴκοσι δένδρα, τριάκοντα ἀργύρια· ἀορίσως δὲ, διὰ μόνης τῆς τοῦ ὀνόματος καταλήξεως, ἥτις ἐμφαίνει τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν· οἶον, ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά· αἱ δὲ καταλήξεις αὗται σημαίνονται διαφόρως, καὶ εἶναι ἔργον τῆς μερικῆς γραμματικῆς νὰ ἀποδώσῃ τοὺς τύπους τῶν· λέγομεν μόνον ἐν παράδειγματι, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα τὸν παλαιὸν καιρὸν ἐσήμαινε διὰ καταλήξεως ἰδιαιτέρας καὶ τὸν δυϊκὸν ἀριθμὸν· οἶον, ἀνθρώπω, γυν-

ναίκε, δένδρω* ἀντὶ τοῦ δύο ἄνθρωποι, δύο γυναῖκες,
δύο δένδρα.

ΚΙ΄. ΠΤΩΣΙΣ. Εἰς τὰς προτάσεις τῆς Λογικῆς παρι-
σύνεται τὸ ὑποκείμενον κατὰ μόνην τὴν μετὰ τοῦ κατηγο-
ρουμένου σύναψιν ἢ ἀπὸ αὐτοῦ διάσασιν* οἷον, Ὁ ἄνθρω-
πος εἶναι λογικὸς, αὕτη δὲ ἢ κατάληξις τοῦ ὀνόματος λεί-
γεται ὀρθῆ, ἢ δοῦτι κατ' αὐτὴν δὲν κλίνει σχετικῶς πρὸς
ἄλλο, ἢ δοῦσι ἴσεται ἀμετότρεπτος καθὼς ἐτέθη γὰ εἶναι
προτάσεως ὑποκείμενον* ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ταύτην μόνον ἄ-
νομάζει κυρίως ὄνομα (α). Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν συ-
γγράματα ζητεῖται γὰ ἐξηγηθῆ ἢ τοῦ ὑποκειμένου ὀνόματος
πρὸς ἄλλο σχέσις κοινῶνυμένη ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ ἄλ-
λο διὰ τοῦ μεταξὺ ῥήματος. Τότε τὸνομα, πρὸς τὸ ὁποῖ-
ον φέρεται σχετικῶς ὁ ὑποκείμενος ὅρος τῆς προτάσεως,
ἀνάγκη εἶναι γὰ σημαθῆ διὰ κατάληξεως τινὸς ἐμφαινού-
σης, κατὰ συνθήκην, τὴν σχέσιν. Ἐπίσταν, φέρ' εἰπεῖν,
Οἶκος, Πλάτων, δύο ὀνόματα* καὶ ἄς τεθῆ, ὅτι θέλο-
μεν γὰ φανερώσωμεν τὴν τοῦ πρώτου πρὸς τὸ δεύτερον
κατηγορικὴν σχέσιν* τοῦ δευτέρου λοιπὸν ἢ ὀνομασικὴ κα-
τάληξις θέλει μεταπέσειν, κατὰ συνθήκην γενομένην με-
ταξὺ τῶν πρώτων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης δημιουργικῶν, εἰς
ὅς* ἢ, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀληθὲς εἰς τὴν μερικὴν ταύτην ὑ-
πόθεσιν, ἢ κατάληξις ὧν θέλει προσλάθειν τὴν συλλαβὴν
ος, καὶ θέλει γενῆν Πλάτωνος* ἢ δὲ σχέσις θέλει ση-
μανθῆν μετὰ τὴν ἀπόφασιν. Ὁ οἶκος εἶναι τοῦ Πλάτωνος*
ἢ κατάληξις αὕτη ὀνομάζεται ἀπὸ τοῦ γραμματικοῦ Π τῶ*

(α) Τὰ δὲ φίλονος ἢ φίλωνι καὶ ἕσα τιαῦτα οὐκ ὀνόματα, ἀλλ' ἐπιπέσεις ὀνόματος, περὶ Ἑρμ. Κεφ. Β΄.

οις ὅσαι λοιπὸν εἶναι αἱ δυναταὶ σχέσεις, τόσαι δύνανται νὰ εἶναι καὶ αἱ ταύτας ἐμφαίνουσαι πτώσεις.

η΄. Σχέσεις οὐράτου πρὸς ἄλλο ὄνομα εἶναι βέβαια πολλάι, καὶ δυσκόλως προσδιοριζόμεναι· ἀλλ' εὐν κρίνωμεν ὑπὸ τὸ μέγιστον πλῆθος τῶν εἰς γλώσσας τινος εὐρισκομένων πτώσεων, ἐμποροῦν ἴσως δι' ἀναγωγῆς νὰ ὀλιγωτήσῃσι καὶ νὰ γένωσιν ὅτιω αἱ ἐρεξῆς· κτητικῆ, ὀστικῆ, αἰτιατικῆ, ἢ, καλλιῶν ἴσης, ἐνδεικτικῆ, ληπτικῆ, ὀργανικῆ, τοπικῆ, χρονικῆ, αἰτιαλογικῆ. Τόσαι λοιπὸν ἐμποροῦν νὰ εὐρίσκονται εἰς πῦσιν γλώσσαν καὶ αἱ πτώσεις, αἷτινες γίνονται δεκά, εἰς προστίθεσιν τὴν ὀρθὴν ἢ ὀνομασικῆν, καὶ ἄλλην εἰνα λεγομένην κλητικῆν. Ἡ γλῶσσα τῶν Ῥώσων καὶ τῶν Πολωνῶν ἔχουσι δεκά πτώσεις, ὡς μαρτυροῦσιν οἱ τῶν γλωσσῶν τούτων εἰδήμονες (α). Ἡ τῶν Ῥωμαίων ἔχει ἕξ, προσθέτουσα εἰς τὰς πέντε γνωσῆς μας ἐκ τῆς ἡμετέρας γλώσσης τὴν ληπτικῆν, τὴν ὁποῖαν ὀνομάζει ablativum, καὶ ἐμετάφρασεν διαφόρως οἱ ἡμετέροι.

κ'. Αἱ πάντα τῆς παλαιᾶς Ἑλληνικῆς πτώσεις εἶναι αἱ ἐρεξῆς, γενεσιώταται, ὡς εἶπα, εἰς ὅλους μας.

α'. Ὀνομασικῆ, ἐπεὶ δὴ κοινῶς δι' αὐτῆς ὀνομάζεται τὸ πρῶγμα· οἶνον, ἄνθρωπος τὸ λογικὸν ζῶον· καὶ ὀκλῶς τὸ περιφερὲς σχῆμα, τὸ ἔχει τὴν δεῖνα καὶ δεῖνα ἰδιότητα.

β'. Γενικῆ, ἢ, καθολικιώτερον, κτητικῆ, ἢτις φανεροῦσι τὸν κύριον, ἢ κτήτορα, ἢ γεννήτορα, ἢ ὄψω-

(α) Allgemeine Sprachlehre von Johann Daniel Hensel, ἐν Λειψίᾳ, 1807, σελ. 39.

αὐτῶν ἄλλως ἐξουσιαστικόν τινός· εἶον, Ὁ Ἀλέξανδρος εἶ-
 ναι υἱὸς τοῦ Φιλίππου· ὁ οἶκος τοῦ Πλάτωνος· τὰ ποιή-
 ματα τοῦ Ὀμήρου. Ἐδῶ ὁ Φίλιππος, ὁ Πλάτων, ὁ Ὀ-
 μέριος παριστάνονται ὡς ἔχοντες καὶ ἐξουσιάζοντες τρόπον
 τινα ὁ μὲν υἱόν, ὁ δὲ οἶκόν τινα, ὁ δὲ ἔργον τοῦ ἴδιου τὰ
 ποιήματα.

γ. Δοτικὴ, φανερόν σου τὴν τοῦ εἰδόντος ἢ χαρι-
 ζομένου πρὸς ἄλλους περιποιημένον, ἢ καὶ τάναντία
 τούτων κἀναντίας σχέσιν πρὸς τὸν λαλοῦντα ἢ ἀξιού-
 μενον πρὸς χάριτος καὶ περιποιήσεως· ὁ ἱερῶντων παρι-
 στάνει ὡς τῆς πτώσεως ταύτης· εἶον, Ἐδῶ καὶ τῶ πένθη-
 τι εὐεργεσίην· Ἐδῶ κηρύσσεται τοῖς ἀρετοῖσι βραβεῖα.

δ. Λέπτικὴ, ἢ κἀκλιον ἰσως ἐνδεικτικὴ, ἢ
 δεκτικὴ τὴν τοῦ ἐνεργούντος κλίσην πρὸς τὸ τὴν ἐνέργειαν
 δεχόμενον, τὸ ὅποιον ἐμφαίνεται ὡς τῆς πτώσεως ταύ-
 της· εἶον, Ἐμὲ τὸν διδύσκαλον δεόμενοι τοὺς μαθητὰς·
 σωφρονίζω τὸν ἄτακτον.

ε. Κλητικὴ, ἣτις δὲν παραλαμβάνεται ἄλλως εἰς
 τὸν λόγον εἰμὴ ὅσον νὰ φωνήσῃ καὶ νὰ κἀνῃ προσεκτικόν
 ἄλλου τινὰ, πρὸς τὸν ὅποιον ἀναφέρεται ὁ λόγος. Εἰς ταύ-
 την προσέθεται ἀποτε καὶ κλητικόν τε μόριον, ὅποιον εἶ-
 ναι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν τὸ αἰ· οἶον, ὦ θεε! ἐπάκουσόν
 μου· Ἐμέμου! προσεχε εἰς ὅσα θελω σε εἶπεν· ἀκούεις,
 θεε! τὸ λέγονον οὕτως;

κβ. Ἡ δευτέρη μας Ἑλληνικὴ γλῶσσα τέσσαρας μό-
 ρων πτώσεως ἔχει· ὀνομαστικῶν, γενικῆς, αἰτιατικῶν, καὶ κλητι-
 κῆς· καὶ ὡς ὅτι γλῶσσαι δὲν χαρακτηρίζονται τὰς πτώσεις με-
 τὰν κατάληξιν ὅλλα πᾶς ὀνομαστικῶν τῶν αἰσ τῶν γλῶσσων
 αὐτῶν αἰ ἐκτεθεῖσαι ἀνωτέρω (κβ) ὅσα κλίσεις, εἰς τὴν

παλαιάν Ἑλληνικὴν ἄλλοτε μὲν ἀναπληροῦνται διὰ τῆς αὐτῆς καταλήξεως πολλῶν ἄλλων αἰ σημασίαι, ἄλλοτε δὲ, καθὼς πάντοτε καὶ εἰς τὴν νεωτέραν αἰ λοιπαὶ ἔξ, καὶ εἰς πᾶσαν γλῶσσαι αἰ ἑλλείπουσαι, ἀντικαθιστῶνται, ὡς θέλομεν ἰδεῖν, διὰ προθέσεων.

Σημειώσεις. Ἡ παλαιὰ Ἑλληνικὴ ἔμπορεῖ τὴν μὲν χρεῖαν τῆς αἰτιολογικῆς καὶ ὀργανικῆς καὶ χρονικῆς καὶ ἀναπληρώσει μὲ τὴν δακτυλῆν ὄϊον, φθόνῳ οὐκ ἐπαινεῖ κλέον τὰ καλὰ· ἔπει ἀπέκτεινεν ὁ δῆμιος τὸν κατάδικον. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἶπεν ὁ Ἴησοῦς· ἦ καὶ μὲ τὴν γενικτὴν ὄϊον, Ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐργάζομαι. Τὴν δὲ τοπικὴν δύναται γὰρ σχηματίσει μὲ ἰδίαν τοῦ ὀνόματος κατάληξιν ὄϊον, Ἀθήνησι διατρέψω, Ἀθίναζε περιύομαι, Ἀθήνηθαν ἔρχομαι· ἀλλὰ τὰς αὐτὰς σχέσεις φανερόναι καὶ προθεπτώτως, ὡς θέλομεν ἰδεῖν εἰς τὸ περὶ Προθέσεως Κεφάλαιον.

ΚΘ'. Ἐπειδὴ ἡ πληθὺς τῶν σχέσεων ὑπερβαίνει τὴν τῶν Πτώσεων· διότι καὶ πᾶσα μία ἀπὸ τὰς εἰρημένας ἔμπορεῖ καὶ διαιρεθῆ εἰς ἄλλας μερικωτέρας· ἡ χρονικὴ, φέρ' εἰπεῖν, εἰς τὴν ἐνωῶ καὶ ἀφοῦ καὶ προτοῦ, καὶ ὕς ἐρύχρουον· καὶ ἔμποροῦν παρὰ ταύτας καὶ ὑπάρχωσι καὶ ἄλλαι· διὰ τοῦτο εἰς μίαν Πτώσιν προσκολλῶντες μόρια τινα, καὶ εἰς ἄλλην ἄλλα, φανερόνομεν ὅλας τὰς εἰς τὸν λόγον ἐνδεχομένας σχέσεις. Τὰ μόρια ταῦτα ὀνομάζονται προθέσεις· γίνεται δὲ φανερόν, ὅτι αἱ προθέσεις ἤθελαν εἶσθαι πρὸ πάντων ἄχρηστοι εἰς γλῶσσαν, ἵτις ἠδύνατο καὶ σχηματίσει τόσας πτώσεις, ὅσαι ἔμποροῦν καὶ ὑπάρχωσιν αἱ ὀνόματος πρὸς ὄνομα σχέσεις.